

# De Blauwe Klauwier

44 - 1  
EIGENDOM VAN:  
VOGELWERK GROEP  
'DE KEMPEN':

gave: VWG. de Kempen





## De grond zien spreken en de taal van het landschap.

Misschien wordt bij het lezen van deze kop wel gedacht, wat heeft dit nu met vogels te maken?

Vele gronden maken samen landschappen en deze staan weer ten dienste van de vogels. Degene die wil mag het ook beschouwen als een randverschijnsel maar ik ben van mening wanneer dit bij het bovenstaande vogelen betrokken wordt dat er dan een dimensie bijkomt voor de waarnemer. Het is ook iets wat er zo gemakkelijk bij gedaan kan worden wanneer je al lang op een plek zit en dan even iets anders wil doen dan vogelen. Want juist dit stilzitten of primitief bewegend door het landschap gaan biedt de kans om het goed te zien. De toch wel moeilijke combinatie om tegelijk naar boven en onder te kijken is voorlopig alleen weggelegd voor het schrijverke. Deze heeft aparte ogen voor boven en onder water. De mens zal hiervoor nog enige tijd in de evolutie mee moeten draaien.

De mensen beweren wel eens van grond is grond! Maar deze grond hebben we wel in vele soorten.

Neem maar eens de kleur. De zwarte grond die we kennen van de akkers heeft deze zwarte kleur te danken door het toevoegen van organisch materiaal. Dit gebeurde vroeger met mest uit de potstal waar ook nog as en ander afval was toegevoegd want niets mocht verloren gaan.

Door deze, soms al eeuwenlang, langzame ophoging kunnen we nog zien aan de soms een meter dikke laag zwarte grond, het plaggendek genaamd. In dit plaggendek kunnen we nog scherven van huisraad en pijpen vinden. In een vers profiel vallen ook de stukjes houtskool op. Het is bijzonder jammer dat deze hoge akkers, die in feite cultuurmonumenten zijn van soms wel duizend jaar, het slachtoffer worden van uitbreidingen van de woongemeenschappen. Over waardevol antiek gesproken.

Het hoge gehalte van organisch materiaal, wat de vochthuishouding, structuur en dus de vruchtbaarheid ten goede komt is in feite het kapitaal van d'n boer. Voorbeelden van zulke bebouwingen zijn er bijna overal te vinden. Let ook eens op de profielen in de bouwputten!

Wanneer we een grondprofiel in de heide bekijken dan zien we al direkt meer kleuren dan alleen zwart. Deze zwarte of bruine humeuze grond vinden we alleen in de bovenste laag en dan krijgen we de lichter gekleurde. Deze lichtere kleuren komen door de uitspoeling en dan houden we alleen de kwartskorrels over. De kleur is dan spierwit of grijs. Wanneer je op zulke grond zou moeten boeren dan zou je niet lang boer zijn, want deze grond is totaal uitgepield en dus onvruchtbaar.

Onder deze witte of grijze laag krijgen we een donkerbruine laag, de inspoelingslaag en daaronder het oorspronkelijke moeder materiaal. Dit is bij ons meestal bekend als rooi zand. Het boven beschreven heideprofiel geldt voor droge heide want in vochtige heide, waar de dopheide groeit, is het profiel anders.

Deze vochtige gedeeltes van de heide zijn vroeger het eerst ontgonnen omdat zij het vruchtbaarst waren. Dit ontginnen werd dan gif of goewt moaken genoemd.



Wanneer we eens een elzenbroekbos ingaan en nemen hier een handvol grond dan zien we weer een heel andere soort.

Deze is zeer humeus en vruchtbaar door de vertering van de bladeren en de stikstof die vrijkomt in de z.g. stikstofknollen aan de wortels.

Hier in de Kempen kennen we ook nogal wat stuifduinen of heuvels in de bossen of op de heide. Wat het ontstaan hiervan is dat kan in de toekomst nog een goed onderwerp van gesprek zijn want de geleerden zijn hierover nog steeds onderzoek aan het doen.

Hier en daar is nog levend stuifzand waar de ligging van de heuvels in de loop der jaren steeds verandert. Dit soort zand kennen we allemaal wel. Op diverse plaatsen in de omgeving van Veldhoven liggen heuvels in de bossen waarvan momenteel beweerd wordt dat het relictten zijn van de laatste ijstijd. Deze zijn niet opgestuwd zoals b.v. op de Veluwe of bij Nijmegen maar aangevoerd door smeltwater van gletsjers. Op sommige plaatsen zijn nog smeltwatergeulen of kommen te vinden. Een uitgave van een wetenschappelijke mededeling van de K.N.N.V. gaat over dit onderwerp.

De plaatsen die genoemd worden zijn o.a. de Vlasroot, het gebied langs de weg van Veldhoven naar Riethoven en een stuk bij de Cartierheide. Een opmerkelijk gegeven is wel dat de richting van de stuifheuvels veelal meelopen met de beekdalen.

Beekdalen hebben een zeer grote rol gespeeld in de vorming van de dorpen en de plaats van vestiging.

De beken waren voor de watervoorziening van mens en dier en door de hier aanwezige vruchtbare grond, hebben altijd in de buurt van beekdalen de eerste mensen zich gevestigd.

Wanneer hiervan kaarten, van + 150 jaar geleden, bekijken dan kunnen we dit heel mooi zien. Langs de beekdalen weilanden, toen zeer waarschijnlijk alleen in gebruik als hooilanden want toen hadden ze nog geen prikkeldraad, op de iets hogere gedeelten akkers en verder tussen de beekdalen in op de hoogste gedeelten allemaal heide. Bossen zoals nu kwamen niet voor.

De heide was toen doorsneden met toen voor de mens de gerichste wegen. Deze paden waren, net zoals onze snelwegen nu, vrij recht en alleen bij de dorpen vonden we het kleinschalige wegpatroon. De hoofdwegen van toen zijn nog dikwijls op de tegenwoordige stafkaarten terug te vinden. De wegen lopen dan alleen vaak niet meer door de heide maar door in cultuur gebrachte grond. De heide van toen moeten we ons vrij kaal voorstellen omdat die intensief onderhouden en benut werd.

De geomorfologië van het landschap blijft ook in de in cultuur gebrachte gebieden, hoewel dikwijls vervlakt, vrij goed te zien.

Voor een vijftig jaar terug, toen de grote ontginningen begonnen in de crisisjaren, telde de omgeving van Veldhoven tientallen vennen en vennekes. We kunnen deze in de akkers dikwijls nog als verlagingen terug vinden. Enige gemakkelijke voorbeelden: de Postelse Weijer, de Koemeer tegen de Oirschotse heide en het Huismeer bij Knogsel.

Heivennen, b.v. de Koemeer, stonden bekend als zeer goede viswaters waarvan gezegd werd dat meer verdiend was aan de vis uit de Koemeer dan aan 'n goei boerderij. Dit komt bij mij enigzins onwaarschijnlijk over door de voedselarmoe van deze vennen maar misschien zijn er mensen die weten te vertellen hoe ze dit kunstje hebben geflikt.

De vochtigheidsheiden en heivennen hebben denk ik ook altijd een grote rol gespeeld in het voedselaanbod voor de vogels speciaal in de trek. Wanneer we de geleerden moeten geloven dan zijn de trekwegen al van jongsaf aan geprogrammeerd. De laatste vijftig jaar is de landschapsverandering zo snel gegaan dat hier de aanpassing door evolutie nog lang niet voltooid kan zijn.

Gelukkig is nog niet alles ontgonnen zodat we b.v. op de Landschotse hei nog steeds de vogeltrek kunnen waarnemen.

De beekdalen zijn dikwijls goed te zien door de terreindalingen naar de beek toe. De tegenwoordig soms zeer smalle beekjes hebben door de jaren heen een heel groot litteken achtergelaten in de vorm van een brede insnijding in het landschap.

Het zien vereist misschien enige oefening maar waar de beek een weg kruist daar kan het bijna niet missen dat je ziet dat je lager bent dan de omgeving. Sommige beekdalen zijn zelfs door een ongeoeffende nog te ervaren door er op de fiets naar toe te gaan. De fiets rijdt zoals bekend het gemakkelijkste bult af en wanneer je dan voelt hé het begint zwaarder te trappen dan moet je vlug omkijken want dan ben je het diepste punt al gepasseerd en dan tref je daar ook de beek aan. Voorbeelden hiervan: De Bruggerijt die de Toterfout kruist in de buurt van de grafheuvels. De Rundgraaf die je passeert op de Heerbaan voorbij de Heistraat richting Eindhoven. De Poelenloop od Rijt tussen de brandtoren en Schoot op de weg naar Knegsel.

Door de kanalisatie van beken kan het hier en daar wat moeilijker zijn, maar de oorspronkelijke bedding blijft dikwijls toch te zien.

Men moet eens opletten op de hier en daar liggende dode armen van de beken die na de kanalisatie overblijven. Voorbeelden hiervan vinden we van de Run bij het Groot Goor en van de Dommel in de Dommelbeemd.

In Veldhoven hebben ze de laatste jaren het beekdal van de Gender steeds verder vernield en opgevuld.

Het is begonnen met het Klein Goor (toen konde de mensen alleen 't Gurke maar voor buitenstaanders moest dat zonedig ondertiteld worden) in de jaren 50 toen werd dit ontgonnen. Mensen uit de buurt zeggen dat de grond belegd kan worden met guldens om te illustreren wat dat toen gekost heeft.

Diezelfde mensen visten daar toen nog op Kwabaal door stulpen met de wand zonder bodem.

Deze Kwabaal komt alleen voor in koud water en dat was het daar ook, want het is een brongebied. Tegen de kou werden vijf broeken over elkaar aangetrokken.

Zoals we nu weten hebben ze de toen verkregen ontginning nu opgevuld met huisvuil en een woonwagenkamp.

Verder stroomafwaarts heeft de gemeente de bebouwing op de Plank uitgevoerd en het industrieterrein vanaf de Runstraat richting Eindhoven.

Tussen de Plank en de Runstraat is er een verschijnsel in de Gender wat de meeste mensen niet zullen weten. De Gender stroomt hier veel harder dan elders door het grote verval. Dit verval wordt veroorzaakt door een breuklijn in de aardkorst de z.g. Feldbies.

Het gedeelte richting Eindhoven zakt t.o.v. het gedeelte Veldhoven. Je ziet zelfs in Veldhoven zijn tektonische verschijnselen te zien en soms waar te nemen want het is bekend dat er schokken gevoeld zijn van deze breuklijn. Dat in beekdalen de broekbossen door de mensen zijn gebruikt voor het kappen van stookhout zal de meeste wel bekend zijn, het is te zien aan de veelstammige grote bomen die het tegenwoordig zijn want gekapt is het de laatste twintig jaar bijna niet meer.

Mensen met dit verhaal, wat niet volledig kan zijn, heb ik geprobeerd jullie iets meer inzicht te geven op het geheel en dat je in het vervolg met nog meer voldoening door het landschap gaat.

Vat is wa grond hier en vat is wa grond doar en ruikt is en knépt er is in.

Wanneer ge dan in de goate krégt da er veul verschil in zit of ge ziet 'ne bult of ge ziet 'n gat en ge denkt er over noa hoe da gekomme kan zen en ge begrept da ok nog, dan is m'ne opzet geslaagd.

WIM JACOBS.

**De avifauna van  
Noord-Brabant van de 15de  
tot de 20ste eeuw**



**– Door: Dr. W.H.TH. Knippenberg. –**





## Deel 7 van de avifauna van Noord-Brabant.

Uit het jachtgebied bij Valkenswaard ontving ook het Rijksmuseum te Leiden van de valkeniers verscheidene legsels van vrij zeldzame vogels: Roodkopklauwier 4 legsels uit 1860, 1862 en 1863, van de Hop een legsel uit 1863, van de Goud-Pluvier uit 1863, van de Bosruiter uit 1862 en van het Kleinst Waterhoen een 4 legsel uit 1863. Daarnaast kwam binnen: een Hop legsel uit Deurne 1898, een 3 legsel van het Kleinst Waterhoen uit Vlijmen 1909 en een eivan de Kwartelkoning eveneens uit Vlijmen 1909.

In 1888 gaf H. Koller een nieuwe Naamlijst uit van Nederlandse vogels en vernoemde daarbij ook geprepareerde vogels, die in het museum van Artis aanwezig waren. Terwijl Schlegel nog slechts 255 vogelsoorten als inheems opgaf, bevat de lijst van Koller 306 soorten. De talrijke broedvogelsoorten uit Noord-Brabant staan vermeld in het hierna volgend systematisch overzicht. Hier willen we slecht wijzen op enige details en op de vermelding van twee Thans nog bestaande Noord-Brabantse vogelverzamelingen.

Het Artis-museum bevatte toen de volgende vogels: Barbarijse Slechtvalk iuv.w. 2-10-1886 Cromvoirste heide, Buizerd 3 w. 14-1 1886 en 6-2-1886 Woensel, Grote bonte Specht w. 3-8-1883 omgeving Eindhoven, Tapuit m. 16-4-1887 Cromvoirt, Kwartel 13-5-1887 omgeving Den Bosch, Houtsnip 27-12 1877 Bergeik, Waterhoen 15-6-1881 Grave en Zwarte Stern m. 20-5-1887 Den Bosch. Enige gegevens zijn zeker afkomstig van valkeniers: over Giervalken, gevangen te Valkenswaard en Cromvoirt, en een jong m. van de Barbarijse Slechtvalk, najaar 1857 te Valkenswaard gevangen en thans in Museum te Leiden. Een tweede bron is hoogst waarschijnlijk de Heer H.v.d.Goor te Cromvoirt geweest. Koller vermeldt, dat de Sprinkhaanriet-zanger en de Kleine Plevier bij Cromvoirt broedden en dat zelfs de Beflijster aldaar broedend was aangetroffen. Bij de Steltkluut, die "eenige jaren geleden in den zomer onder Woensel broedde", vermeldt hij, dat twee oude vogels werden geschoten, waarvan er een bewaard werd in de collectie- H. v.d.Goor te Cromvoirt en het ander exemplaar in de collectie van L.v.d.Bogaert te 's-Hertogenbosch. In deze laatste verzameling bevonden zich ook "eieren van de Rosse Grutto, langs het meer te Vlijmen verzameld door den heer Lamb. v.d.Bogaert".

vervolg:

Voor de Zwarte Specht als broedvogel verwijst Koller naar Martinet. Verder werden er in okt. 1877 twee arendbuizerden gezien bij Vlijmen, waarvan een mannetje werd geschoten door de heer Van der Lee, "die het aan een bezitter ener kleine collectie vogels afstond, waarin het bewaard is gebleven" (coll. v.d.Goor?). Tenslotte noemt hij de Bonte Vliegen-vanger "broedend in de tuin van den heer Van Dijk te Gestel (N-Br.)" en de Renvogel, in de zomer 1876 op de Oirschotse heide geschoten "en door den heer Van Dijk te Gestel voor zijn collectie inlandsche vogels aangekocht"; zowel de Renvogel als het paartje Bonte Vliegenvangers met 4 uitgevlogen jongen bevinden zich thans in het Natuurhistorisch Museum van Beekvliet te St. Michielsgestel.

In 1897 volgde weer een nieuwe Naamlijst van Nederlandsche Vogels, door Mr. H. Albarda uitgegeven; meer dan 750 volksnamen van vogels heeft hij hierin opgenomen, vele namen uit Noord-Brabant, enige uit Boxtel en talrijke uit Oirschot. In de hierna afgedrukte systematische lijst van Noord-Brabantse broedvogels zijn ook gegevens verwerkt. Tot de nieuwe gegevens behoren: een Grote Zilverreiger, in 1855 bij Breda geschoten, een jong m. Schreeuwarend rond 1870 te Strijp gevangen, een broedende Wespendif te St. Oedenrode, een m. van het Klein Waterhoen 11-5-1896 te Bergen op Zoom en een broedgeval van deze soort bij Den Bosch, van het Kleinst Waterhoen waarnemingen bij Den Bosch en Stratum en een broedgeval bij Vlijmen; verder broedgevallen van de Goudplevier en Geoorde Fuut in Noord-Brabant, van de Kuifduiker te Vlijmen, van de Tafeleend onder Vlijmen en Engelen, van de Kleine Bonte Strandloper te Vlijmen, van de Griel bij Oirschot, van de Beflijster te Cromvoirt en Nuland, van de Bonte Vliegenvanger te St. Michielsgestel en Ginneken en talrijke broedgevallen van de Blauwborst te Valkenswaard. Van de Grote Gele Kwikstaart waren in Brabant "jonge voorwerpen gevangen" (in coll. v. Dijck). Een Scharrelaar m. was "jaren geleden te Uden geschoten" (in coll. v. d. Bogaert), een Rose Spreeuw m. in 1874 in Noord-Brabant, een Vorkstaartplevier 24 juli 1892 gev. bij het meer van Engelen, en twee Steltkluten begin aug. in 1852 bij Middelbeers geschoten.

## ORNITHOMANIA

DOOR: FRANK EN JACQUES.

Zo, daar gaan we dan weer. Hopelijk iedereen lekker bruinegebakken tijdens de vakantie, flinke katers en hopelijk veel vogels. Tjonge tjonge, er is dit keer zoveel binnengekomen dat we al beginnen te denken aan een aanvraag voor zendtijd bij omroep Brabant. Prima zo, blijf stukjes inzenden. Allemaal bedankt! Je bent jong en ... je vogelt wat, remmen los, en de vlam in de pijp daar gaat ie.

- Steppenkievit in Veldhoven.

Het is bijna ongelooflijk maar toch waar! Op 20 en 21 mei werd bij de Dommelbeemden in Veldhoven een exemplaar waargenomen. In de volgende ornithomania hopen we met een uitgebreid verslag te komen, met opmerkingen van de Club van Brab. Vogelkundigen.

- Kleurafwijkingen. (2)

N.a.v. het stukje van Pieter over zijn bruine zwarte specht, hebben we nog wat aanvullingen binnengekregen. De kleurafwijkingen bij merels zijn wel algemeen bekend, maar wat denk je van: koolmees met bruine kop (Schier J. Wouters), zwarte lepelaar bij de Neusidlersee 1976, bruine zwarte kraai te Waalre (J. van Kessel) Zwartkop met isabelkleurige kap. (J. Wouters) Let ook maar eens op onze mussen, daar kom je ook nog al eens afwijkingen tegen.

- Zwarte Ooievaars.

Eind augustus is de eerste zwarte ooievaar al gezien bij Postel. Mededeling Wielewalers Turnhout.

- Ooievaar.

Toch-even het vermelden waard dat Simon Lemmens dit voorjaar, bij het Nuenense Broek 10 ooievaars heeft waargenomen.

- Jagers gezakt.

Volgens een binnengekomen persbericht blijkt dat een kwart van de ruim 2.200 deelnemers aan het eerste verplichte jagersexamen heeft zoveel bokken geschoten dat zij geen diploma krijgen. Zij kunnen het in sept. bij een herexamen nog eens proberen. Lukt het dan weer niet dan moeten ze opnieuw een jagerscursus gaan volgen.

Voor de nieuwe cursus 1978/1979 hebben zich weer 2.000 jaaglustigen gemeld. Wij vragen ons af of er in de toekomst niet teveel jagers zullen komen, zodat je situaties krijgt zoals die in Frankrijk nu al onaanvaardbaar zijn. Uiteindelijk zullen dan de jagers met het meeste geld weer winnen.

Gelukkig is het wettelijk mogelijk bij bepaalde natuurgebieden (natuurmonumenten) beperkingen op te leggen t.a.v. de jacht. Informatie hierover kun je vinden in de natuurbeschermingswet van 1967.

(vervolg ornithomania)

- Wolven in de Kempen.

Tja, een gek onderwerp maar in het boekje over Oerleese geschiedenis kwamen we iets tegen dat we jullie niet willen onthouden. Op de 28<sup>e</sup> november 1814 werd in de heide bij Strijp een oude wolf geschoten. Een wolf was toen in onze streken reeds een hoge zeldzaamheid en daarom kreeg deze wolf die ter bezichtiging werd gesteld, veel bekijks. Uit alle Omliggende plaatsen trokken mensen uit om het beest te zien.

In vroeger tijd was de wolf in ons land vrij algemeen verbreid doch sedert 't laatst der 18<sup>e</sup> eeuw is hij weinig in het wild aangetroffen. In een strenge winter van het jaar 1740/41 - toen er mensen op straat doodvroren - verschenen er buitengewoon veel wolven in onze Kempen. Op gezette tijden werden er z.g. "wolvenjachten" gehouden, waaraan alleen de "eigengeërfden (die een eigen erf hadden)" mochten deelnemen. Ze kregen daarvoor een daggeld.

Overigens was op het doden van een wolf een premie gesteld. Jan van Kerkoerle en Henderik Neggens schoten een wolf in de Oirschotse duinen en ontvingen daarvoor een premie van 10 gulden. Aart Jan Ariëns haalde er een nest met acht jongen wolven uit.

De laatste wolf is geschoten in de koude winter van het jaar 1880-1881 door Jonkheer van Zwijnsbergen op zijn landgoed te Helvoirt.

- Nachtextcursie.

Het is werkelijk onvoorstelbaar hoe actief sommige leden wel niet zijn. In Reusel ergens in een tuin van een pasgetrouwd echtpaar had men een kunstgrenspaal gezet. De paal zag er zo echt uit, dat Koos toch even op een nachtelijke excursie zich ervan moest overtuigen dat het nep was.

- Het is trouwens erg opvallend, nee interessant dat Marco sinds zijn bijeneterwaaarneming, veel meer de kerk bezoekt. En zo hoort het ook!

- Brokkeloos.

Enkele leden (die onbekend wensen te blijven), beklommen de Sierra Nevada met een R 4 tje!!!! Zo'n 50 meter voor de top begaf de auto het. En ondanks alles (2 botsingetjes) zijn ze toch weer in de Kempen teruggekomen.

- Een oude Kempenaer aan het woord.

Wa, vrôgde me of ur vruger veul kuikendieven zaaten? Na dè za ik oe is vertelle.

Ge kent ut nie geleuve, mar in de hai zaaten ur zu veul dè se teegen oew broekspijpen omhog klommen.

En korhoenders, noe sommigt waien langs de hai in ut naujaer, dè ut er op den prikkerdrai zwaart van zaag zu veul!!

(Van een gepensioneerde natuurliefhebber uit Casteren)

- Reisje Schotland.

Wanneer er interesse is voor het najaar van 1979 een reis van een week naar Schotland! Voor de fijnproevers natuurlijk. Alle inlichtingen over deze reis bij de bekende bureaus van wereldreizen in Nederland " JacobsKessel b.v."



(vervolg ornithomania)

- Ramp voor Papegaai-duikers.

Via de Noorse televisie werd omstreeks eind juli bekend gemaakt dat er langs de kust ongeveer een half miljoen jonge papagaai-duikers waren gestorven. Uiteraard sprak men over een ramp voor deze vogelsoort. Een groot aantal Noorse vogelaars waren ingezet om mee te werken aan de opruiming. Wat nu precies de oorzaak is van deze massale sterfte is ons niet precies bekend, wel werd als mogelijke oorzaak, overbevissing genoemd.

- Hoge boetes in Engeland voor nestverstoring.

Het verstoren van nesten in reservaten, d.m.v. fotograferen, eieren verzamelen of andere verstoringen, kost bij overtreding hiervan 100 pond, dat is zo'n F450,-.

Laten we maar hopen dat deze regeling in de wet hier in Nederland, snel zal worden ingevoerd. Dergelijke hoge straffen werken meestal het beste.

Nou, en als je dan een goede controle uit kunt laten voeren dan zal het snel afgelopen zijn met vooral het dikwijls zo overfanatieke fotograferen door vogelaars in Nederland.

- Tentoonstelling Middelbeers.

Twee bekende Kempische natuurfotografen, w.o. Wim Huijbregts hebben dit voorjaar een tentoonstelling georganiseerd in het oude kerkje in Middelbeers.

Het was een collectie fantastische kleuren macro en landschapsopnames, uit onze Kempen.

In het weekend trokken maar liefst 1200 mensen naar deze tentoonstelling! Proficiat Wim!

- Enkele verschenen rapporten.

Inventarisatie van Korhoenderbiotopen in Noord Brabant.

Zoals enkele onder jullie misschien al weten, is dat het R.I.N. dit voorjaar weer een landelijk onderzoek heeft gedaan naar de korhoenders. In 1977 heeft Tonny van der Zouwen voor het R.I.N. een onderzoek gedaan waarvan nu een uitvoerig rapport is verschenen. Ook door de vogelwerkgroep is hieraan mee gewerkt.

Mensen die interesse hebben kunnen dit inzien bij Jacques.

Inventarisatierapport van het Beatrixkanaal.

Door de K.N.N.V. afd. Eindhoven is een uitvoerig inventarisatierapport uitgegeven. Vermeldenswaard is zeker dat Wim Jacobs hieraan mee heeft gewerkt. Rapport is ter inzage te verkrijgen.

Verslag Vogelstudie 1977.

Uitgegeven door het contactorgaan voor vogelstudie van de K.N.N.V. met verslagen van de meeste vogelwerkgroepen uit Nederland.

Zeer zeker de moeite waard om gelezen te worden. Onze complimenten voor de samenstellers! Ook dit verslag bij Jacques te verkrijgen.

- Waterwildtellingen Midden- en Oost Brabant.

Evenals vorig jaar zullen ook dit jaar weer tellingen worden gehouden. Het is erg positief dat verschillende Brabantse vogelwerkgroepen hieraan mee werken. Teldagen: 9 sept., 7 okt., 4 nov. 9 dec., 6 jan. 1979, 10 febr., en 10 mrt. Voor onze vogelwerkgroep zal Rob Aarts fungeren als contactpersoon!

Dus als je plotseling verhinderd bent, zorg dan voor een vervanger, en bel Rob even. Veel plezier met de plassentellingen.

(vervolg ornithomania)

Zwarte Ooievaar 2.

Zoals reeds eerder werd gemeld over een zwarte ooievaar in België, blijkt nu achteraf dat het geen in het wild levend exemplaar is. Volgens de Belgische radio was het een uit gevangenschap ontsnapt exemplaar.

En nu dan maar afwachten wanneer de eerste echte exemplaren overtrekken.

FLEVO-HUT.

In de flevo-hut heeft de reputatie van de Kempense Vogelarij een flinke deuk gekregen t.g.v. het bezoek van de Heer Tommy Heynān, die in het logboek de waarnemingen van Gr. en Kl. Zilverreiger versleet voor albino Blauwe Reigers en de mini uitvoering hiervan.

Dedieren bevinden zich nu met betraande snavels en in overspannen toestand in het riet, en laten zich al weken niet meer zien.

Waarschuwing: voorlopig is de hut gevaarlijk terrein voor V.W.Gers!

Kapaktiviteiten 1978?

Sensatie van het kapfront: evenals vorig jaar willen we ook dit jaar proberen een kapactie te houden.

Dus zorg maar dat de zagen en bijlen goed gevet zijn.

We hebben al enkele gebieden op het oog gehad zoals:

De Heideinden bij Hoogeloon.

Een nieuwe houtwal bij Zandoerle.

De Vlasroot bij Veldhoven.

Uiteindelijk is er nog niets uitgekomen, door verschillende omstandigheden. Het is n.l. niet zo eenvoudig toestemming te krijgen voor dergelijke werkzaamheden.

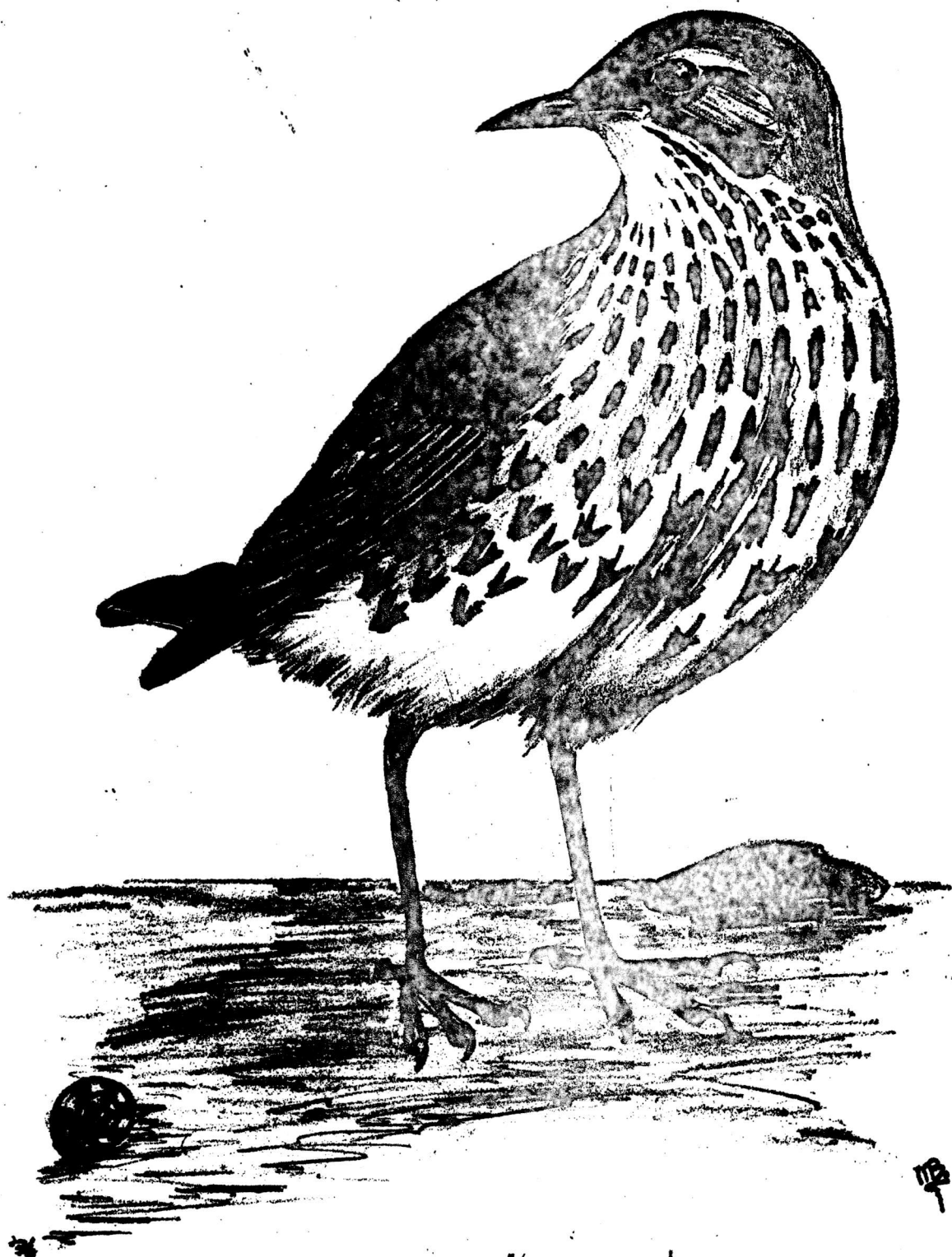
We zijn nog bezig met de gem. Middelbeers, om de Landschotse heide eens onder handen te nemen, maar helaas op onze eerste brief hebben we nog geen reactie gekregen!

Maar goed jullie zien hopelijk nu wel dat we zeker niet stil zitten. Als er nieuwe ontwikkelingen plaats vinden zullen we dat melden. (ingekomen stuk van soldaat Paul Dobbelaar van de kapcommissie)

Oirschotse heide.

Zo, over soldaten gesproken, we weten allemaal dat de Oirschotse heide nogal verpest wordt door de militairen. Van het grote gebied is nog slechts een klein gedeelte over, rustgebied voor de vogels. MAAR lach niet, er bestaan nu alweer plannen om op deze heide een naaktstrand te maken. Misschien wordt het gebied dan toch nog eens ooit goed geïnventariseerd.

Zo, dat was het weer, groetjes, daaag, houdoe.



Kramsvogel  
*Turdus pilaris* (L.)

## Samenvattingen van enkele bijeenkomsten.

Het is al weer even geleden dat er samenvattingen zijn versche-  
nen, maar doordat een aantal aantekeningen tussen andere waren  
gekomen heeft het even geduurt. Mijn verontschuldigen hiervoor.

Werkavond 16 dec. 1977. (31 pers. aanwezig)

Deze avond was speciaal ervoor om met elkaar te kunnen praten.  
Een belangrijk onderwerp was het S.O.V.O.N. project. Tom, als  
nieuwe coördinator, vertelde over de problemen bij tellingen  
e.d. in de noordoost hoek van Brabant. Er zijn daar geen werk-  
groepen en ook weinig vogelaars.

Hierna vertelde Tom ons uitgebreid over het nieuwe winterproject.  
Erg interessant was de zeer uitgebreide discussie over Wintervoer-  
dering!

Duidelijk werd dat vrijwel iedereen tegen wintervoeding is,  
uiteraard met enkele uitzonderingen. We mogen niet zo maar in-  
grijpen wanneer de situatie voor de vogels wat moeilijker wordt  
b.v. door sneeuw en koude periodes, omdat we van mening zijn  
dat de natuurlijke selectie niet mag worden beïnvloed. Ook al  
denken we misschien als vogelaars veel te weten.

Het enige wat je bereikt is dat de massa een indruk krijgt dat  
je arme, hongerige, zieke vogels redt van een verschrikkelijke  
dood! En zo werden er verschillende kanten belicht, hier en  
daar onderstreept door serieuze doch prachtige verhalen/ervarin-  
gen van Ties.

Samenvatting bijeenkomst 25 nov. 1977.

Sorry dat de volgorde niet klopt. (28 pers. aanwezig)

De eerste kapactie werd besproken, er zou nog een keer gekapt  
moeten worden. Kalenders vogeljaar konden worden besteld.

Van V.W.G. Falco hadden we een brief ontvangen over een ganzen-  
onderzoek. Deze werd uitvoerig besproken, opvallend was hierbij  
dat er zo weinig ganzen werden gezien.

Vergaderruimte. Frank had een gesprek gehad met Dhr. Vroomans  
over de ruimte bij het slot, maar er zijn nog geen definitieve  
afspraken gemaakt.

Hierna vertelde Frank dat hij met mevr. Holst had gesproken  
en dat zij een donatie wilde geven. (j arlijks) Hiervoor zouden  
we wel een nieuwe houtwal voor aan moeten leggen. Besloten werd  
dit niet te doen, omdat we onze activiteiten in een breder ver-  
band willen brengen, en niet allerlei verplichtingen voor langere  
duur af te spreken.

Nieuwe bekendtelling. Tom vroeg of hiervoor belangstelling was,  
en het bleek helemaal geen probleem te zijn voldoende medewerkers  
te vinden.

Tenslotte de lezing van Chris over wegbermbeheer. Hij liet ons  
prachtige voorbeelden zien van wegbermen. Duidelijk werd, dat  
het ontzettend belangrijk is dat ze deze goed onderhoudt.

Door een goed beheer kun je snel leuke resultaten hebben, kijk  
maar eens naar de weg Veldhoven - Reusel. Tenslotte dankte Frank  
Chris en Jan Damen voor de goede lezing en de prachtige dia's.  
Het was een erg leerzame lezing en een gezellige avond.

Jacques van Kessel.



## VOOR U GELEZEN.

In die Vogelwarte 29 (dec. 1977).

In 1971 is in Oost-Friesland (Duitsland) m.b.v. radar een onderzoek gedaan aan de voorjaartrek. De sterkste trek trad op in de tweede helft van april en begin mei. Daarvoor was er al begin april een tijdje veel trek geweest. In de hele waarnemingsperiode was de nachttrek sterker dan de dagtrek. De meest waargenomen trekrichting was noordoost, dit was breedfronttrek. Begin april was er ook oostelijk gerichte trek, die vooral in de kust gebieden was gekonstateerd. Eind april begon er noordwaarts gerichte trek op te treden die ij een smalle band optrad.

In Ardea van maart 1978.

Een artikel over variatie in de vleugellengte van meerkoeten. Bij 1822 in Denemarken geschoten Meerkoeten werd de vleugellengte gemeten en de lengte van de langste slagpen. Er was weinig variatie in de vleugellengte van volwassen meerkoeten in vier opeenvolgende jaren. Jonge Meerkoeten hadden in het algemeen iets kortere vleugels en vertoonden meer variatie. Toch was het leeftijdsverschil niet ieder jaar even duidelijk. In de warme (gunstige) zomer van 1975 was het verschil in vleugellengte van volwassen en jonge meerkoeten te verwaarlozen. Daarentegen hadden de jongen in 1972 5mm kortere vleugels. In dat jaar was er ook een grote sterfte geweest onder de kuikens van de Meerkoeten, waarschijnlijk door ongunstig weer. Dit leidt tot de hypothese dat jonge vogels, die in de groei zijn, van soorten die niet perse afhankelijk zijn van hun vliegvermogen voor hun dagelijkse voeding, in tijden van voedselschaarste dit voedsel gebruiken voor dingen die meer nodig zijn. Dit heeft dan een vertraging tot gevolg in de ontwikkeling van de vleugels met als resultaat wat kortere slagpennen. Het bleek dat ook bij andere soorten er een duidelijk verschil in vleugellengte optrad tussen jonge en oude vogels: o.a. bij Fuut, Kuifduiker, Geoorde Fuut, Dodaars, Waterhoen, Waterral en Kwartelkoning.

Verder een artikel over de energie die nodig is voor het bebroeden van eieren. Men is het er niet over eens of een vogel extra warmte moet produceren om de eieren warm te houden of dat de normale lichaamswarmte daarvoor genoeg is. Door de stofwisselingsactiviteit van een broedende Koolmees te meten en met behulp van een berekeningsmodel kon men het volgende vaststellen. Er moet meer warmte worden geproduceerd naarmate het legsel groter is en naarmate de omgevingstemperatuur lager is. Zo moet een Koolmees op 10 eieren al extra warmte gaan produceren bij een temp. beneden  $27^{\circ}\text{C}$ . Terwijl dit op 1 ei pas nodig is beneden  $19^{\circ}\text{C}$ . Voor een gehele broedperiode meet een Koolmees met 10 eieren 1,5 keer zoveel warmte produceren als in volkomen rust (er is dus extra warmte voor nodig). Dit lijkt veel maar een Koolmees die niet broedt met normale activiteit verbruikt 2,5 keer zoveel energie als in volkomen rust (dat is dus nog meer). Maar een broedende koolmees heeft veel minder tijd om te eten en zal met die 1,5 keer misschien toch dicht bij het haalbare zitten.

Jan Wouters.

## DE PROBLEMATIEK OMTRENT HET DOMMELDAL.

Reeds geruime tijd was bekend dat de "Poot van Metz" een aansluiting zou krijgen op de inmiddels in België gereedgekomen A24 (bij het Hageven zijn de resultaten al waarneembaar!).

Kort geleden zijn de concrete plannen die bij de overheid op tafel liggen in ons bezit gekomen, samen met de reacties van de B-M.F. op deze ideeën. Hier volgt een overzicht van zowel de plannen als de reacties erop:

Bij de aansluiting van RW 69 met RW 67 (RW= rijksweg) zal ter hoogte van natuurmonument de Hocht een klaverblad ontstaan. Het verdere verloop van de weg telt drie varianten, waarvan de varianten 2 en 3 verdere aansluiting vinden bij het Eurostrand en variant 1 deze vindt ten noorden van de Venbergse Molen aansluiting.

De totale breedte van het traject behoort in zijn eindtoestand maar liefst 60 meter te bedragen. Onder deze 60 meter vallen de middenberm, 2 dubbele rijstroken, de bermen en bermsloten. Daar kan op verschillende plaatsen nog een fluisterwal bijkomen en de ruimte die de kruisingen met andere wegen vragen!

Wat heeft de aanleg van een weg op zich nu voor gevolg zonder op landschappelijke en cultuurhistorische problemen te letten?

1. ruimtebeslag, voor 1km. weg is 6 ha grond nodig, voor een ongelijkvloerse kruising  $\pm$  15 ha, en voor een gelijkvloerse  $\pm$  4 ha.
2. barière werking, iedere migratie lodrecht op het wegenpatroon zal zich moeten beperken tot de kruispunten. Op de overige delen is de weg levensgevaarlijk voor ieder levend wezen wat erover probeert te komen (met name kruipende dieren en eventueel ook mensen).
3. hoogteligging en drooglegging van het wegdek, de minimale afstand tussen wegdek en grondwater moet 1,5 meter bedragen. Vooral in een beekdal zal de weg ver boven het landschap verheven moeten worden met als gevolg uitzicht bedref en extra hulp voor lawaai overdracht. De bermsloten bevorderen de ontwatering van de aangrenzende gebieden met als gevolg het verdwijnen van waterminnende vegetaties.
4. chemische verontreiniging, het vrijkomen van uitlaatgaassen (o.a. lood), oliemors en strooizouten waardoor bepaalde vegetaties verdwijnen (korstmossen).
5. uitstralingseffecten zoals bewegende voertuigen (visueel), lichtuitstraling 's nachts en geluidproductie.
6. ontsluitingseffecten, het geven van stimulans voor industriële vestigingen, recreatie en suburbanisatieprocessen.
7. grondstofwinning, denk b.v. maar eens aan de grootschalige ontgrondingen voor het winnen van geel zand voor de ophoging.

Verder zullen door de weg doorkruist worden:  
Cultuurhistorisch belangrijke gebieden als Loon, Keersop,  
de Heuvel en Braambos en verstoring van natuurgebieden als  
de Hocht, de Elshouters, De Vlasroot en de Malpie.

Volgens het B.M.F.-rapport zal variant 1 wat visueel ruim-  
telijk en ecologisch betreft het minste schade aanbrengen,  
deze zou zelfs als een buffer tussen stad en land kunnen  
fungeren.

Met name van de grongmij kreeg B.M.F. nogal wat kritiek op  
haar rapport. Hierin zei deze dat B.M.F. vooral tekort schoot  
op het gebied van hydrologisch onderzoek en in studie naar  
ecologische relaties en interacties.

Met name werden zelfs de faunistische relaties genoemd.

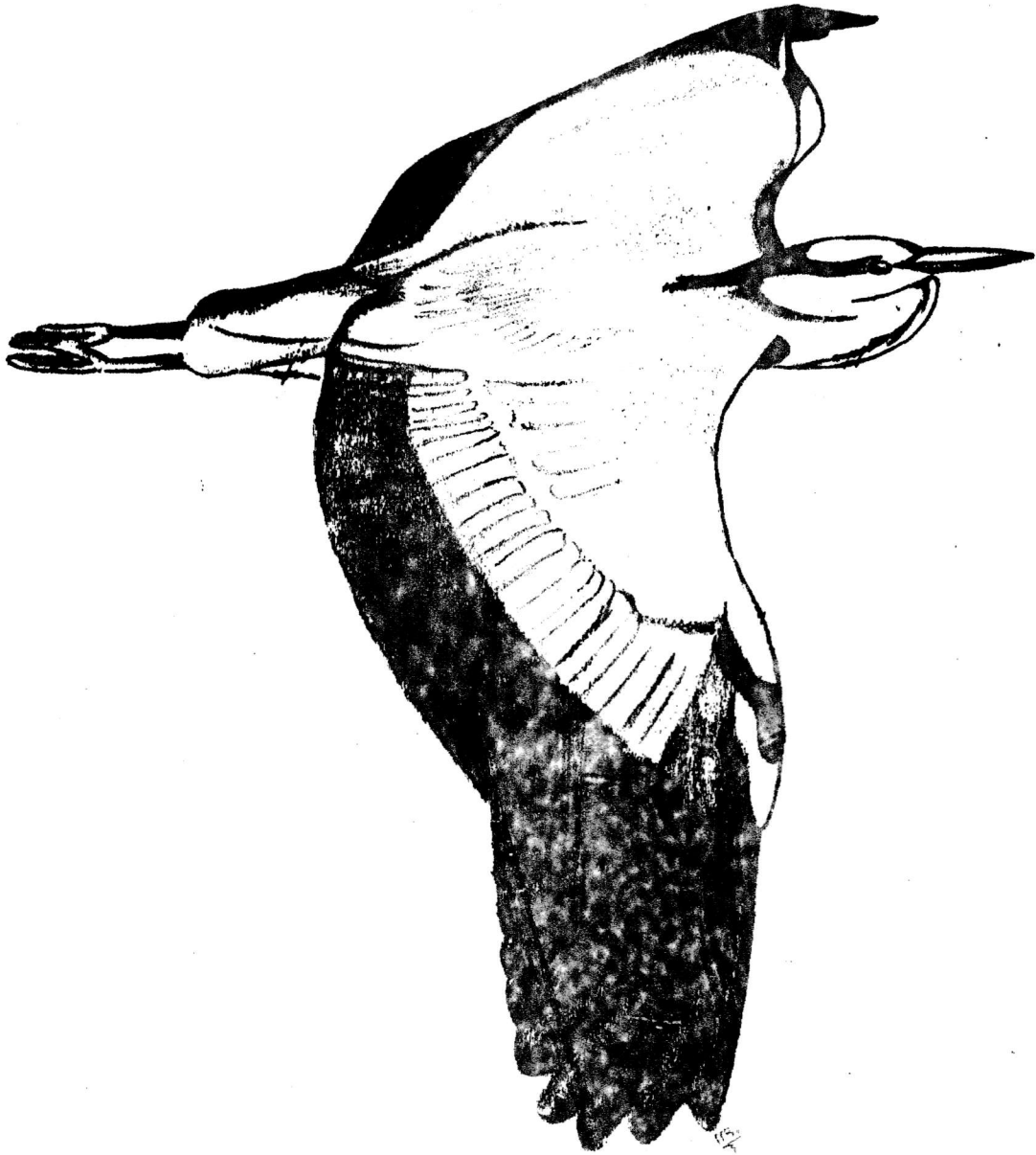
Nu lijkt het mij dat wij op dit laatste gebied ons steentje  
wel zouden kunnen bijdragen.

Wij zouden broedvogelinventarisaties uit kunnen voeren in  
het bedreigde gebied en waarnemingen kunnen verzamelen.

Hoewel het vrij laat in het seizoen is, lijkt het mij nog  
wel een haalbare zaak om de belangrijkste broedvogels te  
lokaliseren. Hiervoor kunnen we ook oudere gegevens ver-  
zamelen.

Voorlopig worden alle gegevens bij een persoon bij elkaar  
gebracht, die ik mag zijn (nou ja, mag). Eenieder die mee  
wil helpen, op welke manier dan ook, kan terecht bij:

Marco Bakermans  
(tel. 04977-3503)



Blauwe reiger    *Ardea cinerea*



## FENOLOGIE 1977.

Hier is dan voor de tweede maal een fenologieverslag. Het aantal inzendingen lag erg hoog (12) in vergelijking met het Vogeljaar (25) wat de terugkomst landelijk bekeek. Het verslag is dit maal uitgebreider zodat een beter overzicht bekomen kan worden.

### Werkwijze:

Eerst worden de eerste twee waarnemingen gegeven. Hierachter komt de naam van de waarnemer (afgekort). Dan volgt de tijd dat de vogel echt terug was en dat de waarnemingen niet op puur geluk berusten. Deze tijd wordt als volgt aangegeven: begin van de maand (1-9), midden van de maand (10-19) of eind van de maand (20-30/31). Ik wil deze keer onze gegevens vergelijken met de gegevens van het Vogeljaar, zodat men achter de "echte" aankomsttijd de eerste waarneming uit het vogeljaar kan vinden. Bv. (Vj- 26.03). Onder de naam van de vogel wordt tussen haakjes aangegeven het aantal ingezonden waarnemingen.

### Weer:

De winter van 1976/77 was een zachte en zeer natte winter, Het aantal uren zonneshijn was ongeveer normaal. De gemiddelde temp. van de drie wintermaanden bedroeg  $3,2^{\circ}\text{C}$  tegen  $2,2^{\circ}\text{C}$  normaal. Er kwamen 37 vorstdagen voor (normaal 43) en 4 ijsdagen (normaal 12). De laagste temp. ( $-9,7$ ) werd op 30 dec. gemeten, de hoogste op 25 jan. ( $12,6$ ). Gemiddeld over het hele land is ruim 230 mm neerslag gevallen tegen 175 normaal. (op 21 dagen viel sneeuw).

Maart bracht veel zacht weer en was over het algemeen een weinig aan de droge kant; het aantal uren zonneshijn was ongeveer normaal. De gemiddelde temp. berekend uit uurlijkse metingen, bedroeg te de Bilt  $7,1^{\circ}\text{C}$  tegen  $5,0^{\circ}\text{C}$  normaal. In De Bilt kwam het 7 dagen tot vorst.

April was een bijzonder koude maand en daarbij aan de sombere en natte kant. De gemiddelde temp. berekend, bedroeg te De Bilt  $6,7^{\circ}\text{C}$  tegen  $8,5^{\circ}\text{C}$  normaal, er kwamen 8 vorstdagen in deze plaats voor. De temp. kwam dit maal niet boven de  $20^{\circ}\text{C}$  hetgeen normaliter op 2 dagen in april het geval is. De hoeveelheid neerslag was overal boven normaal.

Gemiddeld is in ons land ongeveer 60 mm neerslag gemeten. Mei was een zonnige maand en daarbij een weinig aan de koude kant, de hoeveelheid neerslag, gemiddeld over het land, was vrij normaal. De gemiddelde temp. bedroeg te De Bilt  $11,9^{\circ}\text{C}$ .

Verder nog dank aan de inzenders die meegelopen hebben aan de totstandkoming van dit verslag;

mb-Marco Bakermans, mc-Maaike Cornelissen,  
hc-Hans Cornelissen, th-Tom Heynen,  
hl-Harry Lüring, mm-Maarten Manders,  
fn-Frank Neyts, lp-Lex Peeters,  
mvs-Monique van Schoubroeck,  
wvdv-Wim van de Voort, jw-Jan Wouters,  
pw-Pieter Wouters.

### literatuur:

het Vogeljaar; jg 26 1.78 blz. 29/31.

- 1 Ooievaar; 11-4, 2exx., overvliegend, Goorven (hc)  
(3) verder zijn nog twee waarnemingen bekend; 27-4,  
1 ex., de Hees (hc), en op 7-5, 1 ex., Goorven  
(mb,lp,pw).
- 2 Geoorde Fuut; Deze soort werd alleen op landgoed " De U-  
(3) trecht" waargenomen. 3-5, 2exx., de Flaes (lp)
- 3 Purperreiger; 2-4, 1ex., Beers Broek (mvs,pw,lp) (VJ-26.03).
- 4 Zomertaling; 27-3, ♂, De Reusel Diessen (lp,pw)  
(5) 14-4, ♂ ♀, Beers Broek, (mb)  
midden april werd deze soort hier meer gezien  
(VJ- 28.02).
- 5 Wespendif; 11-4 1ex., Goorven -N.NW (mvs, mc,hc)  
(4) 30-4 1ex., Flaes —N (mb, pw)  
erg verspreide waarnemingen, maar men mag toch  
wel aannemen dat de soort begin/midden mei  
terug keerde.
- 6 Br. Kiekendif; 5-4, ♂, Landschots che Heide (pw)  
(6) 19-4, ♂, Cartierheide (mb)  
19-4, ♂, Reuselse Moeren (wvdv)  
eind april weer terug.  
er werd een winterwaarneming verricht en  
wel op 3-2, ♀, industrieterrein Reusel (lp)
- 7 Boomvalk; 17-3 1ex., Cartierheide (mb)  
(8) 15-4, 1ex., 't Look Veldhoven (fn)  
eind april weer in grotere getalen aanwezig.  
(VJ- 02.24)
- 8 Kwartel; 7-5 1ex., roepend, Geyzenrooy Eindhoven (th,mw)  
(3) 27-5, ♂, roepend, Veldhoven (fn)  
eind mei terug.
- 9 Scholekster; 21-2, 1ex., Keyenhurk (mvs)  
(7) 23-2, 1ex., Goorven (lp)  
eind feb./begin maart weer op div. plaatsen  
aanwezig.
- 10 Kl. Plevier; 15-4, 1ex., de Hees (mvs, mc,pw,lp,he)  
(3) 25-4, 2exx., " " (mb)  
eind april waren de broedvogels weer terug.  
(VJ- 05.03)
- 11 Grutto; 19-2, 2exx., Keyenhurk (mvs,mb,hc)  
(8) , 4exx., Goorven  
22-2, 11exx., Goorven (pw)  
begin maart was de soort weer algemeen aanwezig.  
(VJ- 08.02)
- 12 Tureluur; 5-3 1ex., Opperheide Valkenswaard (jw)  
(8) 9-3, 2exx., Keyenhurk (lp,fn,pw)  
midden maart weer terug
- 13 Zw. Stern; 22-4 1ex., de Hees (mb)  
(7) 23-4 1ex., de Grote Beerse, Baest (mvs,pw,lp)  
begin mei weer terug op de broedplaatsen.  
(VJ- 07.04)
- 14 Boomleeuwerik; 12-2, 3exx., Goorven (hl)  
(8) 5-3, 3exx., zingend, Cartierheide, (mb,pw)  
begin maart terug op de broedplaatsen.
- 15 Boompieper; 16-4, "plenty", Cartierheide (mb)  
(9) 17-4, enkele, Neterselse Heide (mvs)  
17-4, 2exx., zingend, Groot Goor (hw)  
17-4, 1ex. de Mortelen (fn)  
vanaf midden april weer volop aanwezig  
(VJ- 22.02)
- 16 Tortel; 4-4, 1ex., Geyzenrooy (th)  
(9) 24-4, 1ex., Reuselse Moeren (Wielewaal jongeren)  
eind april weer terug. (VJ- 0304)

- 17 Koekeek; 16-4, ♂ roepend, Collse Zegge Geldrop (th)  
 (9) 17-4, 2exx., gehoord, Groot Goor (hc)  
 17-4, 2exx., Mortelen eo. (fn)  
 eind april weer overal te horen. (VJ- 12.03)
- 18 Nachtzwaluw; 13-5, 1ex., zingend, Grote Cirkel (lp)  
 (4) 18-5, 1ex., " " " (wvdv)  
 18-5, 4exx., Cartierheide (mvs, mc, hc, mb)  
 25-5, 1 zangpost, Grote Cirkel (pw)
- 19 Gierzwaluw; 27-4, 3exx., de Hees (lp)  
 (6) 27-4, 1ex., Veldhoven (fn)  
 27-4, 1ex., Hapert (mb)  
 27-4, 10exx., Goorven & Flaes (mvs, pw)  
 30-4, ± 40exx., Eindhoven (th)  
 Deze soort kwam eind april/begin mei erg explosief terug. (VJ- 24.04)
- 20 Oeverzwaluw; 18-4, 1ex., Oude Gracht E'hoven (th)  
 (8) 21-4, 2 à 3exx., Biezengoren (mb)  
 eind april weer algemener. (VJ- 18.03)
- 21 Huiszwaluw; 21-4, 2exx., Biezengoren (mb)  
 (7) 21-4 2exx., de Hees (mc, hc)  
 22-4, 1ex., Kruisstraat Reusel (wvdv)  
 eind april weer overal te zien. (VJ- 06.04)
- 22 Boerenzwaluw; 20-3, 1ex., Geyzenrooi E'hoven (th)  
 (9) 27-3, 1ex., de Reusel Diessen (pw, lp)  
 midden april weer algemeen. (VJ- 05.03)
- 23 Gele Kwikst.; 30-3, 3exx., Cartierheide (mb)  
 (10) 3-4, 1ex., de Hees (mvs)  
 midden april weer algemeen aanwezig.  
 (VJ- 09.03)
- 24 Witte Kwikst., Vanaf begin maart weer volop aanwezig  
 (grote groepen op slaapplaatsen), er werden ook vele winterwaarnemingen gedaan.
- 25 Gr. Klauwier; 15-5, ♂, Malpi (mvs, mc, hc, mb)  
 (3) 15-5, ♂ zingend, Liskes (th)  
 22-5, 2♂♂, Liskes (lp, pw)
- 26 Sprinkhaanrietz.; 18-4, 1ex., zingend, Collse Zegge (fn, th)  
 (3) 23-4, 1 zangpost, Cartierheide (mb)  
 eind april terug. (VJ- 11.04)
- 27 Rietzanger; 28-4, 1ex., zingend, Groot Goor (fn)  
 (4) 11-5, 2exx., " " , Visvijvers V'waard (pw)  
 begin mei terug. (VJ- 15.04)
- 28 Bosrietz.; 7-5, 1ex., Soerendonk (hl)  
 (5) 19-5, diverse exx. Beuven (fn)  
 19-5, 3exx., zingend, Dommelbeemden (hc)  
 midden mei volop terug. (VJ- 12.04)
- 29 Kl. Karekiet; 8-5, 1ex., zingend, Vessemsse vennen (mvs)  
 (7) 17-5, 1ex., Zandheuvel, De Moeren (wvdv)  
 midden mei terug. (VJ-26.03)
- 30 Gr. Karekiet; 22-5, 1ex. zingend, Liskes (hc)
- 31 Spotvogel; 23-4, 1ex., zingend, Beers Broek (mvs, lp, pw)  
 (7) 7-5/8-5, enkele exx. zingend Veldhoven (f.n.)  
 begin mei weer op diverse plaatsen. (VJ-28.04)
- 32 Tuinfluiter; 28-4, 2exx. zingend, peppelbosje "Heeze" (fn)  
 (9) 29-4, 1ex. " " , Voort R'hovem (hl)  
 eind april/begin mei weer terug. (VJ- 14.04)
- 33 Zwartkop; 10-4, 1ex., zingend, Biezengoren (mb)  
 (12) 10-4, 1ex., " " , Hertgang (wvdv)  
 10-4, 2exx. " " , Visvijvers V'waard (hl)  
 midden april terug. (VJ- 16.03)

- 34 Grasmus; 25-4, op div. plaatsen aanwezig (fn)  
 (9) 25-4, 1ex., zingend, de Hees (mb)  
 25-4, 1ex., Leyenstraat Reusel (pw)  
 27-4, 1ex., zingend, Malpi (jw)  
 27-4, 1ex., " , de Hees (hc)  
 eind april weer overal te horen. (VJ- 20.04)
- 35 Braamsluiper; 22-4, 1ex., zingend, Eersel (hc)  
 (7) 23-4 1ex., zingend, Moutakker R'hoven (hl)  
 eind april terug. (VJ- 03.04)
- 36 Fitis; 9-3, 1ex., zingend, de Reuselse Moeren (wvdv)  
 (12) 18-3, 1ex., " , Visvijvers V'waard (hl)  
 eind maart/begin april weer terug. (VJ- 14.03)
- 37 Tjiftjaf; 7-3, 1ex., Heerendonk; 1ex., Nuenens Broek (fn)  
 (12) 8-3, 2exx., zingend, Dommelbeemden (hl)  
 midden april weer volop terug. (VJ- 03.03)  
 Er werd nog een winterwaarneming verricht en wel  
 op 1-2, 1ex., Karpendonk (fn), verder nog een  
 winterw. van een tjif/fitis, 9-12-'76, 1ex. Reu-  
 sel (pw)
- 38 Fluiter; 8-5, 3exx., zingend, Hertgang (mvs,pw,lp)  
 (4) 19-5, 1ex., " , " (mb)  
 19-5, 1ex., " , Strabrechtse Heide (fn)  
 midden mei terug. (VJ- 10.04)
- 39 Bonte Vliegenv.; 23-4, ♂, Markt Eersel (mc,hc)  
 (6) 24-4, ♂, de Reuselse Moeren (lp)  
 eind april algemener. (VJ- 08.04)
- 40 Gr. Vliegenv.; 4-5 1ex., Voort R'hoven (hl)  
 (6) 6-5, 1ex., Dunse dijk "De Utrecht" (lp)  
 begin/midden mei terug. (VJ- 21.04)
- 41 Paapje; 24-4, ♂ ♀, Witrijt (mc.mvs)  
 (6) 25-4, ♂, Paddevenweg V'hoven (fn)  
 eind april/ begin mei hier algemener. (VJ-12.03)
- 42 Roodborsttapuit; 12-2, ♂, Leyenstraat Reusel (pw)  
 (10) 28-2, ♂, Biesvendreef Duizel (hc,mc)  
 begin maart algemeen. (VJ- xx)
- 43 Tapuit; 31-3, ♂, Leyenstraat Reusel (pw)  
 (10) 10-4, 2 exx., Dommelen (jw)  
 eind april/ begin mei veel doortrek. (VJ- 27.02)
- 44 Zw. Roodstaart; 9-3, 1ex., Riethoven; 1ex. zingend Borkel  
 (8) en Schaft (hl)  
 12-3, ♂, Lage Mierde (pw)  
 12-3, ♂, Kruisstraat Reusel (wvdv)  
 eind maart terug. (VJ- 19.02)
- 45 Gekr. Roodstaart; 25-3, ♀, Biezengoren (mb)  
 (9) 15-4, ♂, Burg.vd. Lindenweg Luykgestel (lp)  
 ♂, de Pan Hapert  
 eind april weer overal te horen. (VJ+ 13.03)
- 46 Nachtegaal; 23-4, 1ex., zingend, Beers Broek (mb)  
 (8) 27-4, 1ex., " , Hapert (pw)  
 eind april weer terug. (VJ- 10.04)
- 47 Blauwborst; 9-3, 1ex., zingend, de Reuselse Moeren (wvdv)  
 (9) 13-3, 1ex., " , " " " (lp)  
 eind maart begin april algemener.
- 48 Wielewaal; 6-5, 1ex., Visvijvers V'waard (pw)  
 (8) 7-5, 2exx., zingend, Beers Broek (mb,pw)  
 7-5, ♂ zingend, 't Heike V'waard (jw)  
 begin mei weer algemener aanwezig. (VJ- 07.04)

- 49 Beflijster; 8-4, 3 ♂♂, Geijzenrooi E'hoven (th)  
 (3) 17-4, ♂♀, 't Jachthuis (mb,hc)  
 23-4, ♂, Hulselse Dijk Reusel (lp)
- 50 Europese Kanarie; 5-4, 1ex, Geijzenrooi (mw)  
 (2) 27-6, ♂ zingend, Hapert (mb)
- 51 Ortolaan; 30-4, 1ex. zingend, Casteren (hl)  
 (7) 6-5, 2♂♂ zingend, Casteren (mb)  
 begin/midden mei algemener.
- 52 Kraanvogel; 5-3, Groepje gehoord, Riethoven (hl)  
 26-3, " " " , Keeze Geldrop (bo)

Pieter Wouters

=====



Koolmees

*Parus major*



Nog enkele bijna verjaarde excursieverslagjes.

1. Excursie naar de Gezondheidsdienst voor Dieren in Boxtel.

Door tijdgebrek kon slechts een klein deel van het werk binnen de Gezondheidsdienst bekeken worden. Wat we gezien hebben was zeer de moeite waard en erg leerzaam: parasietenonderzoek  
histologie ( weefselkweek)  
sektiekamer.

Dierenarts Voeten gaf tekst en uitleg bij een opengeprepareerde kip.

Jammer was echter de zeer geringe belangstelling van V.W.G. zijde.

2. Hydroexcursie naar de Dommelbeemden.

Door een kommunikatietoornis begaf hydroïst Pieter Wouters zich met de kijker naar het Beers Broek. Hierbij onze verlate excuses voor het gebeurde.

Netten, platte borden, schalen, potten en pannen, gepatenteerde Wim Jacobs aquaria, loupes, determineerwerken en pincetten waren de wapens waarmee we een slot te lijf gingen. De vangst was overweldigend, de sfeer uitstekend en alles werd netjes teruggezet, wat willen we eigenlijk nog meer. Bij Wim als afsluiting was er koffie en microscopisch onderzoek voor de liefhebbers.

Toch ook hier weer een geringe belangstelling. Jammer, maar misschien werkt de volgende tip: je kunt een kijker als loupe gebruiken door er omgekeerd doorheen te kijken!

3. Inventarisatie Landgoed "De Baest"

De kaartjes gaven wat problemen, doordat de verhoudingen hier en daar te wensen over lieten.

Hieronder de resultaten in aantallen waarnemingen per soort;

buizerd 1	witte kwikst. 3	grote lijster 5
fazant 1	winterkoning 36	koolmees 11
waterhoen 3	heggemus 1	pimpelmees 14
houtduif 10	zwartkop 12	matkop 10
turkse tortel 3	fitis 23	zwarte mees 8
koekoek 3	tjiftjaf 20	staartmees 2
gr. b. specht 6	roodborst 20	vink 13
gr. specht 5	merel 10	ringmus 1
boompieper 1	zanglijster 4	spreeuw 4
boomkruiper 2	goudh. 3	goudvink 2
vuurgoudh. 2	kauw 3	zw. kraai 1